

A Review of Professional Ethics Studies from the Perspective of Sports Sociology

Mehdi Salimi^{1*}, Mahboubeh Khodaparast²

¹Department of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

²Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

Received: 2022/10/29

Accepted: 2022/12/07

Review Article

Abstract

Objective: Today, sports and its diverse dimensions are considered as an important topic in various research fields and as an efficient tool and a unique phenomenon in order to create a dynamic and lively society and address many social, cultural and even economic and political crises. It has shown its many uses; However, this global phenomenon today faces a serious invincible challenge which is the weakening of ethics, especially professional ethics, in all aspects of the great sports community, including athletes, coaches, judges, spectators, media, managers and employees of sports organizations, which is the concern of many researchers and accounts for a significant part of the research performed in the country's publications. Accordingly, the current research aims to provide a comprehensive review of the most important national research articles conducted in the field of professional ethics in sports. Thus, the current research aimed to review the studies of professional ethics from the sociological perspective of sports.

methodology: The current research is of a descriptive and review type and examined the articles with the keyword "professional ethics" along with other keywords related to the field of sports such as "football", "sports organizations", "sports", "Players and Coaches" and "Physical-Training" in their titles and were published in the country's publications database, humanities portal, Noor specialized magazines database and academic Jihad database. In order to increase validity, this process was done separately by two researchers, and then by discussing and exchanging opinions, existing differences were resolved and the final classification was prepared; In this way, the final review was carried out on more than 70 articles.

Results: According to the subject of the articles and based on content logic, the collection of articles identified three main categories: 1) professional ethics in relation to physical education professors and teachers, 2) professional ethics in relation to sports organizations and 3) professional ethics in relation to athletes and coaches. To better understand the research fields, we divided each category into smaller ones as much as possible. Accordingly, for each category, three sub-categories were considered, which were: First category: 1. Investigating the components, models and methods of institutionalizing professional ethics among physical education professors and teachers; 2. Examining the role of professional ethics of physical education professors and teachers on their personal and professional characteristics or vice versa and 3. Examining the effect of professional ethics of physical education professors and teachers on the personal and academic characteristics of students. The second category:

---

* Corresponding author's e-mail address: m.salimi@spr.ui.ac.ir

1. Presentation and review of professional ethics development models in sports organizations; 2. Examining the obstacles to the creation or development of professional ethics in sports organizations and 3. Examining the issue of professional ethics in relation to managers and employees of sports organizations, and the third category: 1. Obstacles to the development of professional ethics in players and coaches; 2. Designing and presenting professional ethics development models among athletes and coaches and 3. Studying the professional ethics of athletes and coaches in relation to other personal and professional components.

Conclusion: According to the findings of the research, it can be concluded that due to the relative youth of the literature on professional ethics in sports in comparison with many other sports subjects and areas where the subject of professional ethics has been studied, there is room for defining more research topics are available to deepen previous findings or to understand new dimensions of professional ethics in sports. It also seems that what the field of professional ethics in sports needs in order to grow and improve itself is to move towards conducting research with different, newer and more efficient research methods, in accordance with the level of development of concepts and paying more attention to parts have been yet underdetermined.

Keywords: Professional ethics, sports, professors and teachers, sports organizations, athletes and coaches

مروری بر مطالعات اخلاق حرفه‌ای از منظر جامعه‌شناختی ورزشی

مهدی سلیمی^{۱*}، محبوبه خداپرست^۲

^۱ گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

^۲ گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

مقاله مروری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۹

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، مروری بر مطالعات اخلاق حرفه‌ای از منظر جامعه‌شناختی ورزشی بود. **روش‌شناسی:** این پژوهش مروری به بررسی مقالاتی پرداخت که کلمه کلیدی «اخلاق حرفه‌ای» به همراه دیگر کلیدواژه‌های «فوتبال»، «سازمان‌های ورزشی»، «ورزش»، «بازیکنان و مربیان» و «تربیت بدنی» را در عنوان خود داشتند و در بانک اطلاعات نشریات کشور، پورتال علوم انسانی، پایگاه مجلات تخصصی نور و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی به چاپ رسیده بودند. برای افزایش روایی، این فرآیند به صورت مجزا توسط دو محقق به انجام رسید و با بحث و تبادل نظر دسته‌بندی نهایی تهیه شد و مرور نهایی بر بیش از ۷۰ مقاله انجام گرفت. **یافته‌ها:** مقالات در سه دسته اصلی تقسیم‌بندی شدند: اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با استادان و معلمان تربیت بدنی، اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با سازمان‌های ورزشی و اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با ورزشکاران و مربیان؛ که هر کدام از نظر تحلیلی به سه دسته جزئی‌تر تقسیم شدند. **نتیجه‌گیری:** با توجه به جوان بودن نسبی موضوع اخلاق حرفه‌ای در ورزش در قیاس با بسیاری دیگر از موضوعات ورزشی و حوزه‌های دیگری که موضوع اخلاق حرفه‌ای مورد مطالعه قرار گرفته است، فضا برای تعریف موضوعات پژوهشی بیشتر برای تعمیق یافته‌های پیشین و یا درک ابعاد جدیدی از موضوع اخلاق حرفه‌ای در ورزش فراهم است. **واژه‌های کلیدی:** اخلاق حرفه‌ای، ورزش، استادان و معلمان، سازمان‌های ورزشی، ورزشکاران و مربیان

مقدمه

امروزه ورزش و ابعاد گوناگون آن به عنوان مبحثی مهم در محافل مختلف مورد توجه بوده (Salimi & Khodaparast, 2018) و به عنوان ابزاری کارآمد و پدیده‌ای منحصر به فرد در ایجاد جامعه‌ای پویا و شاداب و رفع بسیاری از بحران‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی و سیاسی، کاربردهای فراوان خود را نمایان ساخته است (Kuwelker, 2022). بر این اساس بسیاری از متفکران معتقدند که ورزش در رشد فردی و اجتماعی تأثیر داشته و ورزش هر جامعه، چون آیین‌های انعکاس‌دهنده فرهنگ، خوبی‌ها و بدی‌های آن جامعه است (Galily et al, 2021)؛ به عبارت دیگر، ورزش این قابلیت را دارد که در اکثر مقوله‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و علمی‌ایفای نقش نماید و به راستی در جهان کنونی کمتر پدیده‌ای را می‌توان یافت که از چنین ویژگی و قابلیت‌های برخوردار باشد (Taghi Raeissadat et al, 2022)، با این حال این پدیده جهانی امروزه با چالشی جدی روبه‌روست که به راحتی نمی‌توان از آن گذر نمود و این چالش کمرنگ شدن مقوله اخلاق در کلیه ابعاد جامعه بزرگ ورزش از جمله ورزشکاران، مربیان، داوران، تماشاگران، رسانه‌های گروهی و مدیران و کارکنان سازمان‌های ورزشی است (Salimi, 2017).

اخلاق شاخه‌ای از علم فلسفه است که می‌کوشد تا روشن سازد که انسان چه باید‌ها و نبایدهایی را رعایت کند تا به خوشی و سعادت دست یابد (Gorji, Salimi & Nazari, 2022) و بدین وسیله هنر خوب زندگی کردن را به وی می‌آموزد (Cheragh Birkandi & Khaje, 2022). در تعریفی دیگر، اخلاق مجموعه‌ای از صفات انسان‌هاست که به صورت رفتاری که از خلیات درونی انسان ناشی شده، بروز می‌یابد (Campbell, 2021). همچنین می‌توان گفت اخلاق جمع خلق و به معنای نیرو و سرشت باطنی انسان است که تنها به دیده بصیرت و غیرظاهر قابل درک است (Sheikhi Mobarakeh, Salimi & Zahedi, 2021). استمرار یک نوع رفتار خاص، دلیل بر آن است که این رفتار، ریشه درونی و باطنی در عمق جان و روح فرد دارد که آن ریشه را اخلاق می‌نامند و محور تمامی مسائل اخلاقی انسانیت است (Habibi, Salimi, Hoseini & 2022). پژوهش‌ها نشان داده است که اخلاق از مهم‌ترین پارامترها در موفقیت هر سازمان است؛ زیرا برنامه‌های اخلاقی کمک می‌کند تا سازمان بتواند در شرایط آشفته، عملکرد بهینه خود را حفظ نماید (Riivari & Heikkinen, 2022).

اخلاق حرفه‌ای نیز به عنوان شاخه‌ای از علم اخلاق نگاهی به تکالیف اخلاقی در یک حرفه و مسائل اخلاقی آن دارد (Salimi, 2020)؛ بنابراین اخلاق حرفه‌ای به مسائل و پرسش‌ها و نیز اصول و ارزش‌های اخلاقی یک نظام حرفه‌ای می‌پردازد و ناظر بر افعال ارادی حرفه‌ای‌ها در حیطة فعالیت حرفه‌ای آنهاست (Khosravi, Ghorooneh, Ahanchian, 2021). در فعالیت‌های ورزشی، اخلاق حرفه‌ای به معنای توجه به ویژگی‌های مردانگی، رقابت منصفانه و جوانمردانه در ورزش بر مبنای اعتقادات دینی و قانونی است که قهرمانان در رشته ورزشی خود ملزم به رعایت آنند (Aghdami et al, 2022)؛ از طرفی رعایت اخلاق حرفه‌ای در میان مدیران و کارکنان سازمان‌های ورزشی مختلف که وظیفه تصمیم‌گیری و اجرا در بخش‌های مختلف ورزش را به عهده دارند بسیار حائز اهمیت است (Moosavi & salimi, 2016)؛ به‌ویژه در سال‌های اخیر که وجود محرک‌های مالی و هزینه‌های گزاف در ورزش باعث شده که ورزشکاران، مربیان و دست‌اندرکاران این حوزه تا حد زیادی از اصول اخلاق حرفه‌ای فاصله گرفته و بدین ترتیب ضعف‌های شدیدی در رفتارهای فرهنگی و اجتماعی آن‌ها بروز کرده و پس‌لرزه‌های رفتار و تصمیمات آن‌ها در جامعه منعکس شود (Ozbek & Nalbant, 2021).

مبحث اخلاق حرفه‌ای در تمامی مشاغل دارای اهمیت زیادی است؛ اما به نظر می‌رسد که این اهمیت در ورزش دارای ارزشی دو چندان باشد (Kamrani Amiri et al, 2021)؛ زیرا صاحب‌نظران بیان می‌دارند، هرچه جامعه‌ای از

درستی یا فساد برخوردار باشد، بازتاب آن را می‌توان در رفتارهای ورزشی اخلاقی یا غیراخلاقی ورزشکاران، مربیان، داوران، مدیران و به طور کلی اهالی ورزش آن جامعه مشاهده نمود (Milanovic et al, 2021)؛ به عبارتی، منظور از اخلاق حرفه‌ای در ورزش، به کار بستن ارزش‌های اخلاقی در موقعیت‌های مختلف ورزشی و یا تصمیم‌گیری‌های مربوط به آن است (Salimi, 2016)؛ زیرا ورزش با وجود نتایج مطلوب رفتاری، می‌تواند به دلیل داشتن مخاطبان بسیار، ماهیت رقابتی و همچنین گردش مالی قابل توجه منجر به بروز رفتارهای ضداخلاقی از سوی جامعه ورزش در سطوح مختلف شود (Khodaparast, Salimi & Mohammadi, 2022)، که در این باره مطالعات مختلفی صورت گرفته، که هر کدام رویکردهای متنوعی نسبت به این موضوع داشته و تنوع و گستردگی آن، این موضوع را به یک زمینه پژوهشی محبوب تبدیل کرده است که پیامد آن پژوهش‌های بسیاری با هدف نهایی بهبود شرایط اخلاق حرفه‌ای در ورزش است.

محققان رشته‌های مختلف، از جمله رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، نتایج پژوهش‌های خود را در حوزه‌های مختلف، از جمله اخلاق حرفه‌ای در ورزش در قالب‌های گوناگون همچون کتاب، پایان‌نامه، نشریات، گزارش‌های تحقیقاتی، کنفرانس‌های منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و دیگر قالب‌ها عرضه می‌کنند که در این میان، نشریات علمی-پژوهشی یکی از مهم‌ترین مجراهای انتقال دانش و تولیدات علمی جدید محسوب می‌شوند و مقالات مندرج در آنها به دلیل تازگی، کوتاه بودن مطالب، سرعت انتقال مطالب، ارزان بودن، تحلیل‌های بسیار دقیق از موضوع‌های پیچیده علمی و فنی، چاپ و توزیع سریع‌تر، دسترسی آسانتر و معرفی آخرین پژوهش‌ها، به طور معمول برای محققان جذابیت بیشتری دارند. بر همین اساس این نشریات در پاسخگویی به نیازهای محققان جایگاه خاصی داشته و یکی از مشخصه‌های اصلی ورود یک نظام اجتماعی به دوره توسعه‌یافتگی تلقی می‌شوند؛ بنابراین لازم است این نشریات از جنبه‌های مختلف موضوعی به طور دقیق مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفته و نسبت به استفاده بهینه و غنای محتوایی موضوعات مطرح شده در آنها اطمینان حاصل کرد (Khodaparast & Salimi, 2015).

بر همین اساس، پژوهش حاضر درصدد است بر مهم‌ترین پژوهش‌های انجام شده در حوزه اخلاق حرفه‌ای در ورزش که در قالب مقاله در نشریات داخلی کشور به چاپ رسیده‌اند مروری جامع کند، تا نخست مهم‌ترین جهت‌گیری‌های پژوهشی در این باره معرفی شوند و دیگر آنکه مهم‌ترین مفاهیم مرتبط با آنها تشریح گردد به گونه‌ای که امکان آشنایی با سیر توسعه پژوهش‌ها و مفاهیم اخلاق حرفه‌ای در ورزش فراهم گردد.

روش‌شناسی پژوهش

در این مطالعه مروری که از نوع توصیفی است، فرآیند با جست‌وجوی کلمه کلیدی «اخلاق حرفه‌ای» به همراه سایر کلیدواژه‌های مرتبط با حوزه ورزش همچون «فوتبال»، «سازمان‌های ورزشی»، «ورزش»، «بازیکنان و مربیان» و «تربیت بدنی» در میان مقالات پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی رایج و معتبر از جمله بانک اطلاعات نشریات کشور^۱، پورتال علوم انسانی^۲، پایگاه مجلات تخصصی نور^۳ و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۴ آغاز شد و بدین ترتیب مقالاتی که در عنوان خود، شامل هرکدام از واژه‌های فوق بودند، گردآوری و سپس تمامی آنها بر مبنای موضوع و محتوا دسته‌بندی شدند. برای افزایش روایی، این فرآیند به صورت مجزا توسط دو محقق به انجام رسید و سپس با بحث و تبادل نظر، تفاوت‌های موجود مرتفع و دسته‌بندی نهایی شد؛ بدین ترتیب بررسی و مرور نهایی بر بیش از ۷۰ مقاله انجام گرفت که در ادامه نتایج این مطالعات ارائه شده است.

1. Magiran.com
2. Ensani.ir
3. Noormags.com
4. Sid.ir

یافته‌های پژوهش

با توجه به موضوع مقالات و بر مبنای منطق محتوایی، مجموعه مقالات شناسایی شده در سه دسته اصلی: (۱) اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با استادان و معلمان تربیت بدنی، (۲) اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با سازمان‌های ورزشی و (۳) اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با ورزشکاران و مربیان، تقسیم بندی شد و برای درک بهتر زمینه‌های پژوهشی، سعی شد تا حد امکان، هر دسته نیز به دسته‌های جزئی تری شکسته شود، که با بررسی‌های بیشتر مشخص شد این مقالات دارای سطح تحلیل متفاوتی‌اند، که جدول زیر نشان‌دهنده این دسته‌بندی‌هاست.

جدول ۱: دسته‌بندی اصلی و فرعی مقالات اخلاق حرفه‌ای در ورزش

ردیف	دسته اصلی	دسته فرعی
۱	اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با استادان و معلمان تربیت بدنی	بررسی مؤلفه‌ها، مدل‌ها و روش‌های نهادینه‌سازی اخلاق حرفه‌ای در میان استادان و معلمان تربیت بدنی
		بررسی نقش اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی بر ویژگی‌های شخصیتی و حرفه‌ای آن‌ها و یا بر عکس
		بررسی تأثیر اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی بر ویژگی‌های شخصیتی و تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان
۲	اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با سازمان‌های ورزشی	ارائه و بررسی الگوهای توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی
		بررسی موانع ایجاد و یا توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی
۳	اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با ورزشکاران و مربیان	بررسی موضوع اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با مدیران و کارکنان سازمان‌های ورزشی
		موانع رشد اخلاق حرفه‌ای در بازیکنان و مربیان
		طراحی و ارائه مدل‌های توسعه اخلاق حرفه‌ای در میان ورزشکاران و مربیان
		مطالعه اخلاق حرفه‌ای ورزشکاران و مربیان در ارتباط با سایر مؤلفه‌های شخصیتی و حرفه‌ای

اخلاق حرفه‌ای در ورزش

با توجه به جدول بالا می‌توان مقالات دسته اول را در سه طبقه جزئی تر تقسیم‌بندی کرد که عبارتند از: الف) بررسی مؤلفه‌ها، مدل‌ها و روش‌های نهادینه‌سازی اخلاق حرفه‌ای در میان استادان و معلمان تربیت بدنی، ب) بررسی نقش اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی بر ویژگی‌های شخصیتی و حرفه‌ای آنها و یا برعکس ج) بررسی تأثیر اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی بر ویژگی‌های شخصیتی و تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان، که در ادامه به بررسی هر یک از آنها پرداخته می‌شود.

دسته اول، اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با استادان و معلمان تربیت بدنی:

الف) بررسی مؤلفه‌ها، مدل‌ها و روش‌های نهادینه‌سازی اخلاق حرفه‌ای در میان استادان و معلمان تربیت بدنی
 سؤالات اصلی این تحقیقات این بوده است که مؤلفه‌ها و شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی کدامند و چگونه سازماندهی و اولویت‌بندی می‌شوند؟ چگونه می‌توان در قالب مدلی مناسب مسأله اخلاق حرفه‌ای را برای استادان و معلمان تربیت بدنی طراحی و ارائه کرد؟ و چگونه می‌توان این مدل را در میان آن‌ها نهادینه‌سازی کرد؟ در مقالات انجام شده در این دسته، بر این مسأله تأکید شده است که استادان و معلمان به عنوان افرادی که مسئولیت تعلیم و تربیت دانشجویان و دانش‌آموزان را بر عهده دارند، باید از اصول اخلاق حرفه‌ای معلمی آگاهی داشته و به آن پایبند باشند تا نظام آموزشی بتواند به مهم‌ترین اهداف خود که همانا تربیت نسلی متعهد و کارآمد برای کشور

است، دست یابد؛ از طرفی موضوع تربیت بدنی به دلیل اهمیت این رشته در سراسر دنیا به عنوان بخش تکمیلی و جدانشدنی از سیستم‌های آموزشی در نظر گرفته شده که دولت‌ها اجرای آن را اجباری و فرآیندی می‌دانند که در آن از فعالیت‌های جسمانی به عنوان راهی برای کسب مهارت‌ها، آمادگی‌ها، دانش و نگرش مثبت در راستای رشد مطلوب، سلامت عمومی و به حداکثر رساندن فرصت‌ها برای اجرای فعالیت‌های بدنی استفاده می‌شود، و تأثیرپذیری افراد از تربیت بدنی در نظام آموزشی از دبستان شروع و با گذراندن دوره متوسطه در دانشگاه به تکامل می‌رسد؛ بنابراین فضای این درس فرصت بسیار مناسبی برای تعالی و رشد جسمانی و روانی افراد در سنین مختلف است، بر همین اساس، انجام چنین تحقیقاتی مورد توجه قرار گرفته و موضوعاتی همچون اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با استادان و معلمان تربیت بدنی با تأکید بر بررسی مؤلفه‌ها، مدل‌ها و روش‌های نهادینه‌سازی اخلاق حرفه‌ای در میان آن‌ها اهمیت بیشتری یافته است؛ که به طور کلی در مجموع این مقالات، مؤلفه‌های شناسایی شده شامل ارتباط با دانشجو، داشتن برنامه و به‌روز بودن، ارزشیابی، ویژگی‌های شخصیتی و رشد و ارتقای دانشجو است.

در مدل‌های مورد مطالعه نیز به طور خلاصه عوامل مختلفی شامل ویژگی‌های فردی، آموزش، عوامل اجتماعی، عوامل مدیریتی و سازمانی، عوامل محیطی، ساختار سازمانی و فرهنگ سازمانی، به عنوان مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی شناخته و معرفی شده‌اند که منجر به رفتارهایی در چارچوب اخلاق حرفه‌ای شده که برخی از آن‌ها عبارتند از: مسئولیت اخلاقی در قبال جامعه، مسئولیت اخلاقی در قبال سازمان و والدین، مسئولیت اخلاقی در قبال حرفه و همکاران و مسئولیت اخلاقی در قبال دانش‌آموزان؛ که در چنین حالتی پیامدهای مثبتی همچون قابلیت یادگیری، تعالی اخلاق حرفه‌ای و اعتمادآفرینی بروز خواهد کرد.

در مجموع مقالاتی که برای نهادینه‌سازی اخلاق حرفه‌ای در میان معلمان و استادان تربیت بدنی نوشته شده است، محققان توجه به ویژگی‌های شخصیتی و فردی استادان و معلمان و عوامل علمی‌دانشی آن‌ها را در این مسأله بسیار مهم دانسته و نظارت و کنترل بهینه بر فرآیند جذب آن‌ها را به عنوان راهکاری مهم معرفی نموده‌اند که در نهایت می‌تواند منجر به تسری اخلاق، عملکرد بهینه و جلب اعتماد و احترام هرچه بیشتر آن‌ها گردد.

ب) بررسی نقش اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی بر ویژگی‌های شخصیتی و حرفه‌ای آن‌ها و یا برعکس

در مجموع مقالات نوشته شده در این حوزه، اکثر مؤلفه‌هایی که در کنار مؤلفه اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی مورد بررسی قرار گرفته است، شامل خودکارآمدی، بهزیستی روان‌شناختی، فرهنگ سازمانی، عملکرد شغلی، مسئولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی است، که با توجه به یافته‌های آن‌ها، به طور کلی می‌توان به تأثیرگذاری و تأثیرپذیری این مؤلفه‌ها در ارتباط با مؤلفه اخلاق حرفه‌ای اشاره کرد.

ج) بررسی تأثیر اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان تربیت بدنی بر ویژگی‌های شخصیتی و تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان

در میان مقالات انجام شده در این خصوص، میزان تأثیرپذیری مؤلفه‌هایی همچون امید به تحصیل، عملکرد تحصیلی، انگیزش، میزان پیشرفت، خودکارآمدی و مؤلفه‌های دیگر شخصیتی و تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان از اخلاق حرفه‌ای استادان و معلمان مورد بررسی قرار گرفته است که تقریباً تمامی آن‌ها به تأیید این موضوع پرداخته و بیان داشته‌اند که وجود اخلاق حرفه‌ای در میان استادان و معلمان تربیت بدنی می‌تواند تأثیر مثبت و معناداری بر تمامی این مؤلفه‌ها در میان دانشجویان و دانش‌آموزان داشته باشد.

دسته دوم، اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با سازمان‌های ورزشی:

مقالات دسته دوم را که به بررسی موضوع اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با سازمان‌های ورزشی می‌پردازند می‌توان از نظر محتوایی به ۳ طبقه تقسیم‌بندی کرد که عبارتند از: الف) ارائه و بررسی الگوهای توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی، ب) بررسی موانع ایجاد و یا توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی و ج) بررسی موضوع اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با مدیران و کارکنان سازمان‌های ورزشی؛ که در ادامه به بحث و توضیح درباره این طبقه‌بندی‌ها پرداخته می‌شود.

الف) ارائه و بررسی الگوهای توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی

تحقیقات انجام شده در این باره، با تأکید بر این مسأله که حاکمیت اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی، تأثیر چشمگیر و منافع زیادی برای سازمان‌ها از بعد داخلی و از جنبه‌های بهبود روابط، ارتقای جو تفاهم و کاهش تعارضات، افزایش تعهد و مسئولیت‌پذیری بیشتر کارکنان و کاهش هزینه‌های ناشی از کنترل داشته و همچنین از راه افزایش مشروعیت سازمان و اقدامات آن سودآوری و بهبود مزیت رقابتی و توفیق سازمانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، به دنبال ارائه و بررسی الگوهای مناسب برای توسعه اخلاق حرفه‌ای در این سازمان‌ها، که به طور کلی مؤلفه‌های مهم این الگوها را در چند گروه تقسیم‌بندی کرده که عبارتند از: مؤلفه‌های مدیریتی، آموزشی، اخلاقی، مالی و فردی و بر این نکته تأکید کرده‌اند که با تقویت هر یک از این مؤلفه‌ها می‌توان مسأله اخلاق حرفه‌ای در سازمان را توسعه و کارایی، اثربخشی و در نهایت اثربخشی سازمانی را ارتقا بخشید.

ب) بررسی موانع ایجاد و یا توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی

در مجموع مقالاتی که بررسی این موضوع پرداخته‌اند، داشتن نگاهی سیستمی در شناسایی و رفع موانع توسعه اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ورزشی مورد تأکید قرار گرفته که در تعدادی از آن‌ها بااهمیت‌ترین این موانع در چند سطح کلی دسته‌بندی گردیده است که عبارتند از: در سطح اول موانع سازمانی، در سطح دوم موانع مرتبط با کارکنان، در سطح سوم فقدان تحصیلات و تخصص کافی در زمینه کاری و در سطح چهارم جابه‌جا شدن و رنگ عوض کردن ارزشها. در برخی دیگر از تحقیقات دسته‌بندی‌های جزئی‌تری صورت گرفته است که برخی از مهم‌ترین این موانع را فقدان نگرش راهبردی به اخلاق حرفه‌ای، تحویلی‌نگری، مشتری‌مداری ابزارنگر و نه اصیل، فقدان انگیزش، نارضایتی شغلی، فقدان مهارت تصمیم‌گیری، بلا تکلیفی یا تعارضات اخلاقی فقدان نظام‌های جامع و اخلاقی، موانع فیزیکی و روانی محیط کار و دیگر مؤلفه‌ها دانسته‌اند.

ج) بررسی موضوع اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با مدیران و کارکنان سازمان‌های ورزشی

مقالاتی که موضوع اخلاق حرفه‌ای را از این نظر مورد مطالعه قرار داده‌اند، معتقدند که رشد و توسعه سازمانی تنها در سایه اخلاق و اخلاق حرفه‌ای قابل شکل‌گیری است و این اخلاق حرفه‌ای است که بستر و زمینه ارتقای سایر متغیرهای سازمانی را فراهم می‌آورد. در واقع محققان، اخلاق حرفه‌ای را یکی از مسائل اساسی همه جوامع بشری دانسته و به این موضوع اشاره می‌کنند که در جامعه دینی ما متأسفانه کمتر به این موضوع توجه شده است، در حالی که در کشورهای غربی، در دانش‌های مربوط به مدیریت و سازمان، شاخه‌ای با عنوان اخلاق حرفه‌ای وجود داشته و به عنوان یکی از مهم‌ترین خصیصه‌های مدیران و کارکنان سازمانی شناخته می‌شود؛ همچنین محققان بر این نکته مهم تأکید نموده‌اند که رفتار کارکنان هر سازمان ورزشی، بازتاب رفتار مدیران آن‌هاست؛ بنابراین مدیران ابتدا خود باید از کدهای اخلاق حرفه‌ای برخوردار بوده تا بتوانند آن را در میان کارکنان و مشتریان کلیدی سازمان ترویج دهند. به طور کلی این تحقیقات مؤلفه‌هایی را به عنوان شاخص‌های مهم اخلاق حرفه‌ای در میان مدیران و کارکنان معرفی می‌کنند که برخی از آنها عبارتند از: مسئولیت‌پذیری، صادق بودن، عدالت و انصاف، وفاداری، برتری‌جویی، احترام به

دیگران، همدردی با دیگران و رعایت ارزش‌ها، که هرچه فرد از نظر این شاخص‌ها در وضعیت بهتری قرار داشته باشد، در واقع از نظر اخلاق حرفه‌ای در جایگاه بالاتری بوده و این می‌تواند به سلامت سازمانی (همچون روحیه، ملاحظه‌گری، یگانگی نهادی، پشتیبانی منافع و غیره) و فضیلت سازمانی (خوش‌بینی، اعتمادف همدردی، انسجام، بخشش و غیره) کمک بسیاری کند.

دسته سوم، اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با ورزشکاران و مربیان:

مقالات گردآوری شده در این دسته، مسأله اخلاق حرفه‌ای را در مورد ورزشکاران و مربیان که عناصر اصلی و شناخته شده ورزشند مورد مطالعه قرار می‌دهند که با توجه به محتوای موضوعی می‌توان آن‌ها را در سه طبقه کلی قرار داد: الف) موانع رشد اخلاق حرفه‌ای در بازیکنان و مربیان، ب) طراحی و ارائه مدل‌های توسعه اخلاق حرفه‌ای در میان ورزشکاران و مربیان و ج) مطالعه اخلاق حرفه‌ای ورزشکاران و مربیان در ارتباط با سایر مؤلفه‌های شخصیتی و حرفه‌ای که در اینجا به توضیح هر یک می‌پردازیم.

الف) موانع رشد اخلاق حرفه‌ای در بازیکنان و مربیان

پژوهش‌های انجام شده در این باره بر این مسأله تأکید می‌کنند که در عصر حاضر رقابت در محیط‌های ورزشی، به طور فزاینده‌ای افزایش یافته و موفقیت تیم‌های ورزشی در مسابقات و پیروزی بر حریفان آرزوی اصلی ورزشکاران، مربیان، مدیران و هواداران باشگاه‌ها به شمار می‌آید و لزوم دستیابی به این موفقیت‌ها موجب بروز فشارهای روانی برای ارکان گوناگون سازمان‌های ورزشی به خصوص برای بازیکنان و مربیان شده است که به دلیل این موضوع بروز رفتارهای غیراخلاقی در ورزش حرفه‌ای به وضوح نمایان شده است. در واقع محققان معتقدند اگر ورزش به عنوان یک پیشه و حرفه در نظر گرفته شود، اخلاق ورزشی گونه‌ای از اخلاق حرفه‌ای است و همانند دیگر حرفه‌ها، ضرورت پیروی از هنجارها در ورزش هم امری ضروری است؛ و باید عواملی را که مانع رشد اخلاق حرفه‌ای در میان ورزشکاران و مربیان می‌گردد شناسایی و درصدد رفع آن‌ها اقدام کرد؛ مهم‌ترین این موانع را می‌توان شامل موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع مرتبط با نیروی انسانی، موانع اقتصادی و موانع مدیریتی و سازمانی دانست.

ب) طراحی و ارائه مدل‌های توسعه اخلاق حرفه‌ای در میان ورزشکاران و مربیان

در مدل‌های طراحی شده در این خصوص، مؤلفه‌های مختلفی در دسته‌بندی‌های گوناگون مورد بررسی قرار گرفته اند که می‌توان تمامی این مدل‌ها را در چند سطح دسته‌بندی کرد: سطح یک: ثبات شخصیت ورزشکار و مربی، توانایی کنترل خود در شرایط بحرانی، پایبندی به اصول اخلاق فردی و اجتماعی، پایبندی به باورها و اعتقادات؛ سطح دو: مسئولیت‌پذیری بسیار در حرفه مربیگری یا در نقش ورزشکار، وجود انگیزه و علاقه کافی نسبت به حرفه مورد نظر، اهداف و آرمان‌های مربیان، موانع و محدودیت‌های پیش روی ورزشکاران و مربیان، داشتن اعتماد به نفس ورزشکار یا مربی، تعادل مطلوب بین مسئولیت خانواده و مسئولیت کار؛ سطح سه: وجود منشور اخلاقی در سازمان یا باشگاه مربوط، سطح رضایت شغلی مربی یا ورزشکار از فعالیت خود، توجه جامعه به فرهنگ پهلوانی و جوانمردی و داشتن شناختی کامل از خود و سطح چهار: وجود نظام ارزیابی عملکرد کارآمد و جو رقابتی حاکم بر ملل مختلف.

ج) مطالعه اخلاق حرفه‌ای ورزشکاران و مربیان در ارتباط با سایر مؤلفه‌های شخصیتی و حرفه‌ای

در این دسته از مقالات، موضوع اخلاق حرفه‌ای در میان ورزشکاران و مربیان در ارتباط با موضوعاتی همچون فرهنگ سازمانی، سلامت معنوی، ویژگی‌های شخصیتی، انگیزش شغلی و دیگر مسائل مربوط به آن‌ها مورد مطالعه قرار گرفته است که یافته‌های آن‌ها بر وجود رابطه معنادار میان این مؤلفه‌ها و مؤلفه اخلاق حرفه‌ای تأکید دارد. در واقع

این تحقیقات عوامل موثر بر اخلاق حرفه‌ای مربیان و ورزشکاران را در سه گروه عوامل فردی، سازمانی و محیطی تقسیم‌بندی می‌کنند که برای نمونه ویژگی‌های فردی، ارزش‌های مذهبی، ملاک‌های شخصی، باورها و اعتقادات، شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی از جمله عوامل فردی تأثیرگذار بر اخلاق حرفه‌ای این گروه معرفی می‌گردند که می‌توانند بر اخلاق حرفه‌ای ورزشکاران و مربیان تأثیر داشته و از آن تأثیر نیز بپذیرند.

بحث و نتیجه‌گیری

ظهور مطالعات اخلاق حرفه‌ای در ورزش به شکل مقالات منتشر شده در نشریات کشور از حدود دو دهه پیش با بررسی موضوع کلی اخلاق آغاز شد؛ به عبارتی، پژوهشگران در ابتدا به بررسی موضوع اخلاق در جنبه‌های مختلف ورزش و نهادینه شدن آن در میان ورزشکاران، مربیان و دیگر افراد جامعه ورزش، ترویج اخلاق در ورزش، موانع رشد اخلاق در ورزش، وضعیت توسعه رفتار اخلاقی ورزشکاران و مربیان و مؤلفه‌های مرتبط با اخلاق در ورزش پرداختند؛ اما با توجه به اینکه امروزه با پیشرفت علوم مختلف و راه‌یابی آنان به حوزه‌های دیگر، پژوهش‌ها ماهیت بین رشته‌ای به خود گرفته و موضوع اخلاق نیز، شاخه‌های مختلفی همچون اخلاق فردی، اخلاق ایمانی، اخلاق حرفه‌ای و غیره را شامل می‌گردد و ورزش نیز موضوعی با دامنه علمی گسترده بوده که علوم مختلفی را شامل شده و مورد توجه اقشار مختلف جامعه است، توجه پژوهشگران به بررسی مسأله اخلاق حرفه‌ای در ورزش افزایش یافته و این موضوع جای خود را در میان سایر موضوعات پژوهشی در ورزش بیش از گذشته باز نموده است؛ در نتیجه پژوهش‌های بسیاری در این حوزه در قالب مقالات نشریات به چاپ رسیده که در پژوهش حاضر این مقالات مورد بررسی قرار گرفته است.

طبق یافته‌های این پژوهش، مقالات انجام شده حوزه اخلاق حرفه‌ای در ورزش را می‌توان در سه دسته کلی از نظر موضوعی و محتوایی قرار داد که عبارتند از: اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با استادان و معلمان تربیت بدنی، اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با سازمان‌های ورزشی و اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با ورزشکاران و مربیان؛ هر دسته نیز به سه شاخه جزئی‌تر تقسیم‌بندی گردید. سپس هر دسته اصلی به تفکیک شاخه‌های فرعی آن از نظر محتوایی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتایج کلی پژوهش‌های انجام شده در آن حوزه تشریح شد که می‌توان گفت هر یک از آنها نقاط قوت و ضعف و کاربردهای خاص خود را داشته و تقریباً سیر سلسله‌مراتبی دارند.

در نهایت با توجه به آنچه بیان شد، می‌توان به این نتیجه رسید که با عنایت به جوان بودن نسبی ادبیات اخلاق حرفه‌ای در ورزش، در قیاس با بسیاری دیگر از موضوعات ورزشی و حوزه‌هایی که موضوع اخلاق حرفه‌ای مورد مطالعه قرار گرفته است، فضا برای تعریف موضوعات پژوهشی بیشتر برای تعمیق یافته‌های پیشین و یا درک ابعاد جدیدی از موضوع اخلاق حرفه‌ای در ورزش کاملاً فراهم است.

به نظر می‌رسد آنچه حوزه اخلاق حرفه‌ای در ورزش در جهت رشد و اعتلای خود بدان نیازمند است، حرکت به سمت انجام کارهای پژوهشی با روش‌های تحقیق مختلف، جدیدتر و کارآمدتر، متناسب با میزان توسعه‌یافتگی مفاهیم و توجه بیشتر به بخش‌هایی است که تا به حال کمتر مورد پژوهش قرار گرفته‌اند؛ بدین ترتیب می‌توان امیدوار بود فهم عمیق‌تری نسبت به چرایی و چگونگی توسعه و رشد اخلاق حرفه‌ای در بخش‌های مختلف ورزش و اثرات آن که هدف اصلی این حوزه است، حاصل شود.

منابع

- Aghdami, Y., Kashef, M., Ghasemzadeh, A., & Shirmohammadzadeh, M. (2022). Antecedents of enabling structure of Sport and Youth with professional ethics consequences. *Ethics in Science and Technology, 17*(2), 182-186. (Persian)
- Campbell, M. L. H. (2021). An ethical framework for the use of horses in competitive sport: Theory and function. *Animals, 11*(1725), 1-22.
- Cheragh Birkandi, K., & Khaje, S. H. (2022). Investigating the effect of moral perfectionism on online social behavior with the mediating role of online interpersonal trust and moral identity in students of the country's top sports talent Olympiad. *Journal of Strategic Sociological Studies in Sport, 2*(3), 1-10.
- Galily, Y., Samuel, R. D., Filho, E., & Tenenbaum, G. (2021). Editorial: The Psychology of Sport, Performance and Ethics, *Frontiers in Psychology, 12*, 1-2.
- Gorji, R., Salimi, M., & Nazari, R. (2022). Presenting a structural model for the development of Ethical Climate in Iranian professional Football. *Journal of Strategic Sociological Studies in Sport, 2*(2), 140-157.
- Habibi, S., Salimi, M., & Hoseini, H. (2022). The presentation of a Paradigm Model for Institutionalizing of professional ethics in Faculty Members of Physical Education and Sports Sciences. *Ethics in Science and Technology, 16*(4), 72-80. (Persian)
- Kamrani Amiri, M., Shojaei, V., Hami, M., & Hemmati Moradabadi, J. (2021). Effect of participation in relay sports on the quality of work life and job performance of relief workers with the mediating role of professional ethics: A case study of Hogam Competitions in Mazandaran Province. *Science Journal Rescue Relief, 13*(4), 1-9.
- Khodaparast, M., & Salimi, M. (2015). Investigating sport marketing articles in science-research journals using citation and content analysis. *New Trends in Sport Management, 3*(10), 57-72. (Persian)
- Khodaparast, M., Salimi, M., & Mohammadi, J. (2022). The effect of faith morality on sports out of immorality. *The Journal of Ethics in Science and Technology, 17*(2), 65-73. (Persian)
- Khosravi, H., Ghorooneh, D., & Ahanchian, M. R. (2021). School principals' perception of professional ethics and the extent of its observance in high schools in Birjand. *Journal of School Administration, 9*(3), 31-57.
- Kuwelker, S., Diaconu, M., & Kuhn, A. (2022). Competition manipulation in international sport Federations' Regulations: A legal synopsis. *The International Sports Law Journal, 1*-26.
- Milanovic, L., Randelovic, N., Zivkovic, D., & Savic, Z. (2021). Ethics and sports, ethics in sports, sports ethics - Aspects of consideration of different authors. *Physical Education and Sport Through the Centuries, 8*(2), 16-32.
- Moosavi, Z., & Salimi, M. (2016). Evaluating the barriers of professional ethics growth of players and coaches of Iran Soccer Premier League. *Strategic Studies on Youth and Sports, 15*(31), 120-140. (Persian)
- Ozbek, O., & Nalbant, U. (2021). Investigation of athlete high school students' moral decision-making attitudes in terms of sport variables. *Baltic Journal of Health and Physical Activity, 1*, 51-58.
- Riivari, E., & Heikkinen, S. (2022). Virtuousness in sports organizations: Examination of ethical organizational culture and its virtues. *Journal of Global Sport Management, 1*-28.
- Salimi, M. (2016). Professional ethics elements of general physical education teachers in colleges. *The Journal of Ethics in Science and Technology, 11*(2), 51-60. (Persian)
- Salimi, M. (2017). Providing professional ethics development model for sport organizations. *The Journal of Ethics in Science and Technology, 12*(1), 49-61. (Persian)
- Salimi, M. (2020). The mediating role of professional ethics in the relationship of the organizational culture with social responsibility and the organizational commitment in sports organizations. *Journal of New Studies in Sport Management, 1*(1), 1-9. (Persian)
- Salimi, M., & Khodaparast, M. (2018). The effect of organizational culture on professional ethics and job performance in Physical Education and Sport Sciences Faculty Members. *Research on Educational Sport, 5*(13), 39-58. (Persian)
- Sheikhi Mobarakeh, B., Salimi, M., & Zahedi, H. (2021). Designing a professional ethics model for physical education teachers. *Ethical promotion scientific quarterly, 17*(41), 97-126. (Persian)

Taghi Raeissadat, M., Mottaghi, A., Sajjadi, S. N., & Rabiei, H. (2022). The geopolitics of sport and diplomacy of neighborhood relations in the 2022 World Cup in Qatar (Case study: Iran and the Persian Gulf Arab States). *Geopolitics Quarterly*, 17(4), 334-352.